

KPSS VE TÜM KURUM SINAVLARI

MUHASİP

TÜM MUHASEBE

GENEL MUHASEBE

MALİYET MUHASEBESİ

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

MUHASEBE DENETİMİ

MALİ ANALİZ

ÜERS

ERHAN ÖZDEMİR

Yeni Başlayanlar İçin Sade Anlatım Diliyle Tüm Muhasebe

1150 Özgün Soru Çözümlü - Açıklamalı

Çözümlü Monografiler

6. BASKI

AKADRO
YAYINLARI

A KADRO

Eğitim Kurumları

BAKIRKÖY

İletişim Adresi

Cevizlik Mahallesi İstanbul Cad.

Mor Sümbül Sokak No. 25

Bakırköy / İstanbul

Tel (Pbx): 0 (212) 542 30 00

E-mail: info@akadroegitim.com

İletişim ve Bilgi Hattımız : 0 (850) 346 46 40

www.akdrue.com

Yazar

Erhan ÖZDEMİR

Grafik Tasarım

Sima HEDAYATI

ISBN

978-625-97647-8-8

Baskı Tarihi

2025 Kasım

Baskı

BASKI & CİLT- BULUT DİJİTAL MATBAA SAN.TİC.LTD.ŞTİ.

Musalla Bağları Mh. İnciköy Sk. No.1/A Selçuklu/KONYA

KTB Sertifika No: 48120

Bu eserin yayın hakkı A Kadro Özel Eğitim Hizmetleri Ticaret Anonim Şirketi'ne aittir.

İzinsiz kopya edilemez, çoğaltılamaz kısmen de olsa yayınlanamaz.

ÖN SÖZ

Sevgili Arkadaşlar,

Bu kitap, muhasebe eğitimine yeni başlayanlar için başta KPSS olmak üzere müfettişlik, uzmanlık, denetçilik gibi kurum sınavlarına hazırlanan adaylar için hazırlanmış bir kaynaktır. Çalışmamızda, öncelikle konu anlatımı ve buna ilişkin örnekler ile sınav sorularına yönelik çözümlü örneklerle yer verilerek öğrencinin konuyu daha iyi pekiştirmesi amaçlanmaktadır. Çalışmamız, Tekdüzen Hesap Planı'na uygun olarak hazırlanmış olup, Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Uygulamalarına da yer verilmiştir.

Muhasebe alanında yaşanan hızlı değişim, mali nitelikli olayların takibini ve kontrolünü amaçlamaktadır. Bu bağlamda muhasebe öğreniminin önemini ve gerekliliğini iyice özümsemek gerekmektedir. Gerek KPSS sınavında gerek müfettişlik ve uzmanlık kadroları için yapılan kurum sınavlarında ve mülakatlarda gerek ise mesleki uygulamalarda muhasebe ilminin önemi artmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, daha önce çeşitli sınavlarda sorulmuş muhasebe sorularını çözmeye yönelik bilgi vermenin yanında muhasebe kuramını ve uygulaması hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

Çalışmamız, KPSS ve çeşitli kurum sınavlarında daha önce sorulmuş olan muhasebe soruları müfredatı ile uyumlu olarak Genel Muhasebe Bölümü altı bölümden oluşmaktadır. Temel kavramlar ve genel muhasebe bilgileri açıklandıktan sonra birinci bölümde dönen varlık hesaplarının işleyişi, ikinci bölümde duran varlık hesaplarının işleyişi, üçüncü bölümde kısa vadeli yabancı kaynak hesaplarının işleyişi, dördüncü bölümde uzun vadeli yabancı kaynak hesaplarının işleyişi, beşinci bölümde özkaynak hesaplarının işleyişi ve altıncı bölümde de gelir tablosu hesaplarının işleyişi konularında konu anlatımları, örnek sorular ve çıkmış sınav soruları, konu dizilimine uygun olarak cevaplanmıştır.

KPSS sınavında 'Muhasebe' bölümündeki soruların yaklaşık %70 Genel (Finansal) Muhasebe'den gelmektedir. Genel (Finansal) Muhasebe sorularının da büyük bir kısmı yevmiye kayıtlarından oluşmaktadır. KPSS ve diğer kurum sınavlarında yevmiye kayıtlarında hesapların üç haneli kod numaraları kullanılmamaktadır, bu çalışmada hesaplar anlatılırken, örnekler yapılırken, konunun daha iyi anlaşılabilmesi için hesap kodları da kullanılacaktır.

Çalışmamızda ayrıca muhasebe bölümündeki soruların %30'unu kapsayan; mali analiz, maliyet muhasebesi, UFRS ve muhasebe denetimi ayrıntılı olarak işlenmiştir.

Tüm adaylara başarılar dilerim.

Erhan ÖZDEMİR

A KADRO EĞİTİM KURUMLARI

İÇİNDEKİLER

GENEL MUHASEBE	» 07
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	» 10
A. MUHASEBE GENEL BİLGİLER	» 10
B. MUHASEBENİN TEMEL KAVRAMLARI	» 56
C. MUHASEBE POLİTİKALARININ AÇIKLANMASI	» 59
D. MALİ TABLO DÜZENLEME İLKELERİ	» 59
E. DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ	» 64
1. BÖLÜM - DÖNEN VARLIK HESAPLARININ İNCELENMESİ	» 66
1.0. HAZIR DEĞERLER	» 66
1.1. MENKUL KIYMETLER	» 110
1.2. TİCARİ ALACAKLAR	» 124
1.3. DİĞER ALACAKLAR	» 154
1.5. STOKLAR	» 158
1.7. YILLARA YAYGIN İNŞAAT ONARIM MALİYETLERİ	» 214
1.8. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	» 214
1.9. DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	» 226
2. BÖLÜM DURAN VARLIK HESAPLARININ İNCELENMESİ	» 234
2.2. TİCARİ ALACAKLAR	» 234
2.3. DİĞER ALACAKLAR	» 234
2.4. MALİ DURAN VARLIKLAR	» 235
2.5. MADDİ DURAN VARLIKLAR	» 252
2.6. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	» 283
2.7. ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR	» 297
2.8. GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	» 297
2.9. DİĞER DURAN VARLIKLAR	» 300

İÇİNDEKİLER

3. BÖLÜM - KISA VADELİ YABANCI KAYNAK HESAPLARININ İNCELENMESİ	303
3.0. MALİ BORÇLAR	304
3.2. TİCARİ BORÇLAR	331
3.3. DİĞER BORÇLAR	341
3.4. ALINAN AVANSLAR	345
3.5. YILLARA YAYGIN İNŞAAT ONARIM HAK EDİŞLERİ	349
3.6. ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	350
3.7. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	360
3.8. GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	367
3.9. DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	372
4. BÖLÜM - UZUN VADELİ YABANCI KAYNAK HESAPLARININ İNCELENMESİ	375
5. BÖLÜM - ÖZKAYNAKLAR HESAPLARININ İNCELENMESİ	377
5.0. ÖDENMİŞ SERMAYE	377
5.2. SERMAYE YEDEKLERİ	385
5.4. KAR YEDEKLERİ	389
5.7. GEÇMİŞ YIL KARLARI	393
5.8. GEÇMİŞ YIL ZARARLARI	393
5.9. DÖNEM NET KARI (ZARARI)	393
6. BÖLÜM - GELİR TABLOSU HESAPLARININ İNCELENMESİ	394
ŞİRKETLER MUHASEBESİ	429
MONOGRAFİLER	444
MALİ ANALİZ	469
MALİYET MUHASEBESİ	515
MUHASEBE DENETİMİ	595
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI	619

Sevgili Arkadaşlar,

Aslında her ders için geçerli sihirli kelime sabretmektir. Özellikle muhasebe eğitimine yeni başlayan öğrencilerin muhasebe kayıt mantığını oturtması biraz zaman alabilir, konuların tamamı bittiğinde ancak tam anlamıyla muhasebe sistemini vakıf olunabilir.

Muhasebe problemleri çözümünde sıkça yapılan bir hata problemi çözümüne bakarak öğrenmeye çalışmaktır. Bunu yaptıktan sonra öğrendiğinizi sanabilirsiniz ancak bu yanıltıcı olabilir. Konuyu okuduktan sonra muhasebe problemlerini bir kağıda çözüme bakmadan kendiniz çözmeye çalışın. Böylece hem ne kadar öğrendiğinizi görebilir hem de bu size sınavlarda hız kazandırır. Ayrıca yaptığınız çözümü kitaptaki çözümle karşılaştırırken öğrendiniz konular daha da pekişir. Bu muhasebe öğrenmenin kolay yoludur. Hatalı yaptığınız problemlerin konularını tekrar okumak ve özellikle bu konulara ilişkin daha fazla muhasebe problemleri çözmek bu hatalarınızı azaltmada ve konuyu iyice öğrenmenizde size çok faydalı olacaktır.

Yıllar itibarıyla karşılaştırma yapıldığında muhasebe dersi ortalamalarda hep sonlarda yer almaktadır. Adayların muhasebe dersinden daha az net yapması kaynak eksikliğinden ve yanlış çalışma tekniklerinden kaynaklanmaktadır. Bu çalışma kaynak eksikliğini gidermeyi amaçlamaktadır. Yine doğru bir çalışma yöntemi uygulamak başarılarınızı arttıracaktır.

	DERSLER	HUKUK	İKTİSAT	MALİYE	MUHASEBE
ARİTMETİK ORTALAMALAR	2012	8,91	5,33	4,41	4,30
	2013	8,73	6,01	7,94	7,20
	2014	5,24	3,04	5,55	2,55
	2015	4,981	4,768	6,068	4,30
	2016	4,151	5,197	6,381	4,184
	2017	9.035	7.603	12.820	8.279
	2018	12.552	9.222	11,743	9.583
	2019	12,684	11,207	9,425	8,659
	2020	13,768	8,700	9,325	8,220
	2021	9,912	10,821	8,742	8,522
	2022	11,340	7,917	5,463	7,483
	2023	8,912	7,213	7,968	6,464
	2024	14,814	10,151	12,221	8,417
	2025	14,207	11,253	9,185	8,161

KONULAR			YILLAR																					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
GENEL BİLGİLER (Muhasebenin Tanımı, Mali Tablolar İşlem Süreci vb.)	3	-	2	1	3	5	-	2	3	3	2	1	1	3	1	2	4	2	2	3	4	-	2	1
TEMEL KAVRAMLAR	1	2	2	2	1	1	1	1	4	2	2	2	1	2	2	1	1	2	1	1	-	1	-	-
DÖNEN VARLIKLAR	18	15	12	10	13	17	18	9	11	12	10	9	6	8	6	15	9	15	12	8	10	12	10	6
Hazır Değerler	6	3	3	2	-	4	3	1	3	2	1	-	-	1	-	4	-	-	3	1	2	2	2	1
Menkul Kıymetler	1	3	1	1	-	4	3	-	-	2	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	1	1	1	1
Ticari Alacaklar	6	-	1	2	5	1	4	1	2	1	1	3	-	2	1	2	1	2	1	1	2	2	1	-
Diğer Alacaklar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stoklar	5	3	5	3	7	6	6	4	4	5	7	5	3	5	2	5	5	3	5	5	4	6	4	3
Dönem Ayrıcı Hesaplar	-	1	1	-	-	2	1	3	2	2	-	-	1	-	2	1	2	2	1	-	-	1	1	1
Diğer (KDV, Avanslar vb.)	-	5	1	2	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-	1	2	1	-	-	1	1	-	1	-
DURAN VARLIKLAR	2	5	3	3	6	1	3	2	3	7	3	2	6	2	2	3	4	4	2	1	5	2	1	8
Mali Duran Varlıklar	1	1	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	1	-	-	3
Maddi Duran Varlıklar	-	2	-	2	4	1	1	1	3	7	3	2	3	1	1	3	1	2	1	-	3	2	1	4
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	2	-	-	1	1	-	-	1
Diğer	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	3	5	7	9	3	4	3	7	4	3	6	6	1	2	-	1	3	2	1	6	2	5	6	5
Mali Borçlar	-	2	2	3	1	2	1	2	2	1	2	3	-	-	-	1	-	1	1	2	-	-	3	2
Ticari Borçlar	3	-	2	2	-	-	-	1	1	-	3	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	1	1
Diğer Borçlar / Alınan Avanslar	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1
Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküm.	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-
Borç ve Gider Karşılıkları	-	3	1	1	-	1	1	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1
Dönem Ayrıcı Hesaplar	-	-	-	2	-	1	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
ÖZKAYNAKLAR	-	1	1	1	-	1	-	2	1	-	2	4	1	-	3	-	2	2	1	1	2	1	1	1
Ödennmiş Sermaye	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-
Sermaye Yedekleri	-	1	1	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Kâr Yedekleri	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	2	-	-	1	1	-	1	-
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
GELİR TABLOSU HESAPLARI	2	-	1	2	3	2	2	2	2	1	1	2	1	-	2	2	4	1	3	4	2	4	4	4

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. GENEL BİLGİLER

1. İŞLETME

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çevreden, bilgi, para, işgücü, makine, araç-gereç, hammadde malzeme gibi unsurları alarak bunlarla mal ve hizmet üreten bir iktisadi birimdir. Muhasebe ilmi işletmelerdeki varlık, kaynak, gelir ve gider değişikliklerini takip eder ve bunları raporlar.

Varlık: İşletme sahip olduğu iktisadi değerlere varlık denir. Varlıklar; para, bina, makine, taşıt aracı, mal, malzeme gibi değerler olabileceği gibi, işletmenin başka kişi veya kuruluşlardan tahsil edeceği bir alacak veya bir değeri kullanma hakkı da olabilmektedir.

Kiralık bir bina varlık olamaz sahiplik yoktur. İşletmedeki personel de varlık olamaz bu cümleden beş para etmez anlamı çıkarılmamalıdır, personel varlık olamaz çünkü; iktisadi değildir satılamaz ve paraya çevrilemez. Futbol kulüplerindeki topçular, gece kulüplerindeki popçular da varlık değildir işletmeler bunları satmazlar, bunların sözleşme hakkını satarlar.

Kaynak: Varlık almak için gerekli paranın nereden sağlandığı kaynak olarak ifade edilir. Eğer işletme kurulurken gerekli parayı ortak vermişse bu kaynağa SERMAYE, dışarıdan alınmışsa bu kaynağa BORÇ denir. Muhasebe ilmi işletmenin sahip olduğu her varlığın parasının nerden kaynaklandığını göstermek ister. Kaynaksız bir varlık beyan edilemez. Onun için işletmelerde Varlık = Kaynak denklemi temel muhasebe denklemi olarak kabul edilir.

VARLIKLARKAYNAKLAR

Kasadaki Para	←→	Banka Kredileri
Bankadaki Mevduat	←→	Borç Senetleri
Ticari Mallar	←→	Satıcılara Borçlar
Binalar	←→	Sermaye

Örneğin işletmenin kasasında bulunan para varlık olarak adlandırılır parayı nerden buldun bankadan kredi çektim, bankadaki para varlık peki parayı nerden buldun senet imzalayarak borçlandım, Ticari Mallar varlık parayı nerden buldun satıcı arkadaşımı borçlandım, Binalar varlık parayı nerden buldun ortağım verdi yani sermaye. Anlaşılacağı gibi her varlığın kaynağını belirtmek gerekir doğal olarak varlık kaynaksız kabul görmeyeceğine göre her zaman eşit olmak zorundadır.

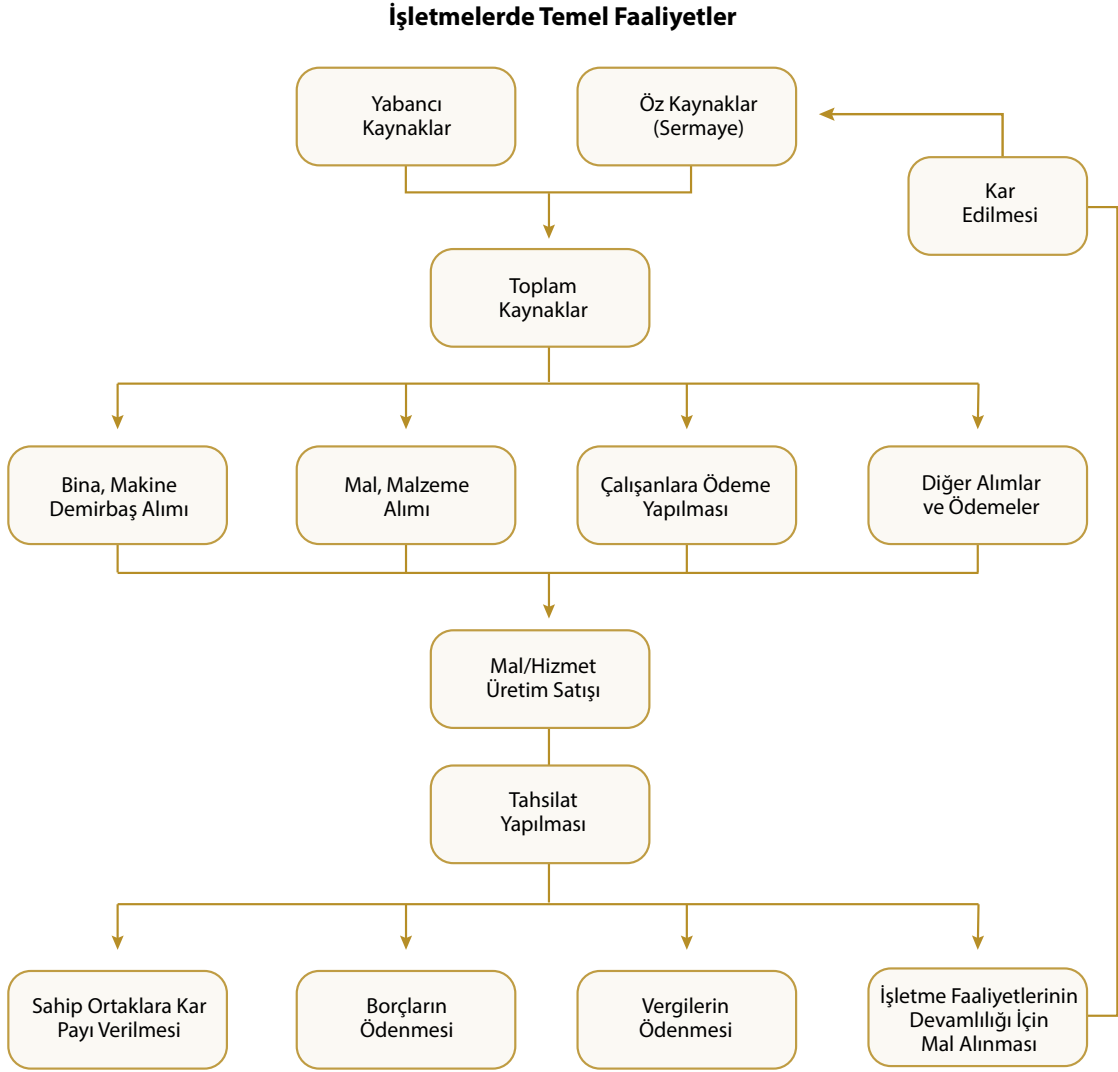
İşletmeler kurulduktan sonra mali işlemler yaparlar ve bu varlık ve kaynaklarında değişimler olur işte muhasebe bu değişiklikleri takip eder. Muhasebe bir çok çevre için gereklidir. Örneğin vergi toplamak isteyen devlet işletmenin kar/zarar durumunu görmek ister, yöneticileri yıllık performanslarını değerlendirirken yine muhasebe verisinden yararlanır, yatırımcılar bir şirket satın almak istediklerinde muhasebe verisine başvururlar.

Gelir: İşletmenin mal satışından veya diğer faaliyetlerinden elde ettiği brüt tutarlardır. Örneğin bankadaki para varlık iken, bu paranın getirdiği faiz gelirdir. Sahip olunan bina varlık iken, kira ise gelirdir.

Gider: Gelir elde etmek için veya faaliyetleri sürdürebilmek için işletmede meydana gelen varlık tükenmeleridir. Örneğin elektrik, su, temizlik vb.

İşletmenin sahipleri tarafından işletmeye konulan varlıklar işletmenin faaliyetleri, diğer bir ifadeyle yaptığı işler sonucu artarsa, işletme sahiplerinin hakları da artmış olur. Bu artıştan dolayı ortaya çıkan fark **KAR**'dır. Artış yerine faaliyetlerden dolayı varlıklarda azalış olursa ortaya çıkan fark **ZARAR**'dır.

Bir işletmede gerçekleştirilen faaliyetlerin genel yapısı, aşağıdaki şekille özetlenebilir.

Kaynak: Albrecht vd, 2011:7

2. MUHASEBENİN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

İşletme faaliyetlerinin planlanması yürütülmesi ve karlılık ile likidite hedeflerine ulaşılması için MUHASEBE BİLGİLERİ'ne gereksinim vardır.

2. 1. Muhasebe; İşletmenin varlıkları ve kaynakları (sermayesi ve borçları) üzerinde değişme yaratan ve para ile ifade edilen (mali) işlemlere ait bilgileri; kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar şeklinde sunan bir bilgi sistemidir. Muhasebenin tanımından çıkan 4 fonksiyonu bulunmaktadır.

2.1.a. Kaydetme: Muhasebede ilk önce meydana gelen işlemler yevmiye defterlerine kaydedilir. Kayıt işlemlerin unutulmaması için ön koşuldur. ‘En silik yazı, en kuvvetli hafızadan muteberdir’ Kayıt mali işlemleri deftere yazma işidir ancak kayıt için işlemin mali ve belgeli olması gerekir.

2.1.b. Sınıflandırma: Kaydedilen işlemlerin ortak özelliklerine göre tasnif edilmesi demektir. İşletmelerde meydana gelen işlemler yevmiye defterine kaydedildikten sonra büyük defter veya hesap adı verilen çizelgelerde ortak özelliklerine göre tasnif edilir. Örneğin yevmiye defterinde işletmelerin tüm gelirleri yer alırken bu gelirler büyük defterde faiz, satış, kira gibi gruplandırılarak gösterilir.

2.1.c. Özetleme ve Raporlama: Bir yıl boyunca meydana gelen işlemlerin bir sayfada sonucunun gösterilmesi işlemdir. Öğrenci için karne ne ise firma için rapor odur. Raporlarda hangi tarihlerde ne olduğu gözükmez sadece yılsonunda toplamı gözükür.

2.1.d. Analiz ve Yorumlama: Mali raporlardaki bilgilerin tahlil etme işidir. Bir doktorun hastasının kan sonuçlarını yorumlaması ile bir firmanın mali raporlarının yorumlanması benzerdir. Doğru ve kuralına uygun hazırlanmış bir mali rapor firma ile ilgili birçok bilgi verir.

2. 2. Muhasebenin Tarihsel Gelişimi; Muhasebenin mübadele kavramı ile beraber ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. Babil’de çivi yazısı ile kilden yapılmış levhalar üzerinde tutulan ilk kayıtlar, ilk ticari yazışma örnekleridir. Bugünkü muhasebe teorisinin temelini oluşturan çift taraflı kayıt sisteminin 13.yüzyıldan itibaren İtalya’da kullanılmaya başlandığı, 1296 tarihinde Floransa’da tutulmuş kayıtlara dayanılarak ileri sürülmüştür.

Muhasebe uygulamalarının gelişmelerinin büyük bir kısmını, italyan matematikçi ve papaz olan **Luca Paciolo** yazılı hâle getirmiştir. Luca Paciolo 1494 yılında Venedik’te yayımladığı ‘**Summa De Arithmetica, Geometrie, Proportioni et Proportionalite**’ (Aritmetik, Geometri, Oran ve Orantı Hakkında Özet) adlı eserinin ilk bölümünde, muzaaf (çift taraflı) kayıt tutma sisteminin ilkelerini yazılı hâle getirmiştir. Bu çalışma ile ilk kez yazılı muhasebe kurallarını geliştiren Luca Paciolo, muhasebenin başlangıcı olarak tanımlanmaktadır. Paciolo, ileri sürdüğü kayıt sisteminde ajanda, günlük defter ve büyük defter olmak üzere üç deftere yer verir. Bunlar arasında bağlantıların ne şekilde kurulacağını belirtir.

Çift taraflı kayıt üzerine yazılı ilk kaynak olarak her ne kadar Summa Arithmetica kabul edilmiş olsa da Avrupa’nın, her bakımdan geri olduğu orta çağda İslâm medeniyetinin çok yüksek bir devir yaşadığını daima gözönünde bulundurmak gerekir. Muhasebe ilmi de bundan nasibini almıştır.

İlhanlılar zamanında, 1363 yılında yazılmış **Risale-i Felakiyye der İlmi-i Siyakat** adlı muhasebe kitabındaki muhasebe kayıtlarında çift yanlı kayıt yönteminin kimi esaslarını görmek olanağı vardır.

Üstelik bu kitap, batılı örnekleri gibi, matematik uygulamaları içerisinde bir köşeye sıkıştırılmış muhasebe kayıtları olarak değil, başlı başına bir muhasebe kitabı olarak tarihteki yerini almıştır. Kitapta, muhasebe kayıtlarını yapmakta kullanılan yazı türü “**siyakat**” olarak adlandırılmaktadır. Siyakat, kısaltılmış ve noktasız bir yazı şeklidir ve hem yazması hem de okuması uzmanlık gerektirmektedir. Bu yazı tipi uzun yıllar boyunca Osmanlı Devleti’nin hesap işlerinde ve önemli mesajların şifreli olarak yazılmasında kullanılmıştır.

Muhasebe kayıtlarının siyakat tekniğiyle kaleme alınmasının nedenlerinden birisi, söz konusu kayıtların hazine ile ilgili olarak devlet sırrı niteliğini taşıdığı için okunması zor olan bu yazının kullanılmış olmasıdır. İkincisi de, muhasebede az yere çok yazı yazılması zorunluluğu nedeni ile Arap harflerinde alttaki ve üstteki noktaların, yukarıdaki ve aşağıdaki satırlarda yer alan sözcüklere ait olma ihtimalinin ortadan kaldırılması ihtiyacıdır.

3. MALİ TABLOLAR (MALİ RAPORLAR, ÖZETLENMİŞ BİLGİ)

Muhasebeciler belirli dönem aralıklarıyla firma ile ilgili bilgileri raporlarlar. Bu raporlar devlet, kredi verenler, yöneticiler ve yatırımcılara sunulmak üzere hazırlanır. Belirli aralıklarla verilen bu raporlara mali tablo denilir.

3. 1. Mali Tabloların İşlevi:

İşletmenin zaman içinde amaçlarına ulaşip ulaşmadığının belirlenmesi amacıyla çeşitli bilgilerin özetlenerek iletilmesini sağlayan araçlardır. Temel mali raporlardan birincisinde işletmenin mali durumu ikincisinde ise işletmenin faaliyet sonuçları gösterilir.

Mali Durum: İşletmenin sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların elde edildiği yerleri gösteren sermaye ve borçlar şeklindeki kaynakların birlikte oluşturduğu yapı işletmenin mali durumunu gösterir. Mali durumu gösteren mali tablo bilançodur. Memurların mal bildirim tablosunu andıran bu tabloda işletmenin sahip olduğu **varlıklar** ve bu varlıkları alırken parayı nereden bulduğu yani **kaynaklar** raporlanır.

Faaliyet Sonucu: İşletme sahibinin varlıklar üzerindeki haklarında kâr veya zarar şeklinde meydana gelen değişme işletme faaliyetinin sonucunu gösterir. İşletmenin varlık ve kaynaklarını kullanarak ekstra ürettiği değerler yani **gelirler** ve bu gelirleri elde etmek için tükettiği değerler yani **giderler**, gelir tablosu denilen bir raporda gösterilir. Mali durum güç gösterisi iken faaliyet sonucu gücü kullanabilme becerisidir.

İşletmenin sahipleri tarafından işletmeye konulan varlıklar işletmenin faaliyetleri, diğer bir ifadeyle yaptığı işler sonucu artarsa, işletme sahiplerinin hakları da artmış olur. Bu artıştan dolayı ortaya çıkan fark **KAR**'dır. Artış yerine faaliyetlerden dolayı varlıklarda azalış olursa ortaya çıkan fark **ZARAR**'dır.

3. 2. Mali Tabloları Hazırlama Zamanı:

Mali tablolar, belirli dönemlerde hazırlanır. Dönem; Muhasebe işlemlerinin gerçekleştirilmesinde ve muhasebe bilgilerinin elde edilmesinde eşit uzunlukta zaman aralıklarının temel alınmasıdır. Muhasebe temel alınan dönem genellikle bir takvim yılıdır, 1 ocakta başlar 31 aralıkta biter.

3. 3. Mali Tabloları Türleri:

Temelde mali tablolar ikiye ayrılır. Ancak firma ek olarak mali rapor düzenleyebilmektedir. Bu bölümde sadece temel mali tablolar açıklanacaktır. Ek mali tablolar, mali tablolar analizi kısmında açıklanacaktır.

Temel Mali Tablolar

- A. Bilanço (Mali Durum Tablosu)
- B. Gelir Tablosu (Faaliyet Sonuçları)

Ek Mali Tablolar

- A. Fon Akım Tablosu,
- B. Satışların Maliyeti Tablosu,
- C. Para Akış Tablosu,
- D. Özkaynak Tablosu,
- E. Kâr Dağıtım Tablosu,
- F. Nakit Akım Tablosu,
- G. Net İşletme Sermayesi Değişim Tablosu

Temel ve ek mali tablo ayrımının dayandığı nokta kanuni olarak zaruriyet durumudur. Temel Mali Tablolar yasal olarak düzenlenmesi zorunlu olan mali tablolardır. Ek mali tablolar ihtiyari olarak düzenlenir. Yalnız büyük işletmeler yani satışları belirli bir rakamı aşan işletmeler ek mali tablo düzenlemek zorundadır. Ek mali tablolar temel mali tabloların bünyesinden çıkar. Bir başka deyişle ek mali tablolar temel mali tablolardan yararlanarak düzenlenir onların ekidir.

Mali tablolar dönemsonunda (31/12) düzenlenir. Ancak bir dönemin sonu diğer dönemin başlangıcı kabul edildiği için aynı zamanda dönemsonu mali tablo ertesi yıl dönembaşı mali tablosu kabul edilir.

A. BİLANÇO (MALİ VEYA FİNANSAL DURUM TABLOSU)

Bilanço, işletmenin belirli bir tarihteki mali durumunu gösteren bir mali tablodur. Tanımı daha da genişletirsek, bir işletmenin belirli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların kaynağını oluşturan sermaye ve borçların türlerini, dağılımını ve büyüklüğünü gösteren mali tablodur.

Bilanço mali gücü gösterir, ne kadar varlığı ve bu varlıkları almak için parayı nerden bulduğunu ayrıntılı bir şekilde gösterir. Resmi bir şekli olmamasına rağmen genel olarak T şeklinde düzenlenir sol tarafında varlıklar yer alır sağ tarafında ise kaynaklar yer alır. Varlıklar paraya dönme güçlerine kaynaklar ise vadelerine göre sıralanmıştır.

Batı dillerinde bilançoyu anlatan sözcükler terazi anlamındaki Latince bilanx sözcüğünden gelmektedir. Bilan (fr.), Bilanz (Al), Balance Sheet (ing.), Balance (isp.), Bilanço (it.)

Bilançonun temel nitelikleri şu şekilde belirtilebilir.

- Bilançoda varlıklar ve kaynakların gösterilmesinde ulusal para birimi esas alınır.
- Bilanço belli muhasebe kavramları ile genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak düzenlenir.
- Bilanço, geçmiş dönem faaliyetlerine ilişkin bir belgedir.
- Bilanço da aktiflerin gösterilmesinde maliyet değeri esası ve borçların gösterilmesinde ise tahakkuk esası kabul edilmektedir.
- Bilanço statik bir tablodur.

A. 1. Bilançonun Şekli

A İşletmesi Kapanış Bilânçosu 31 Aralık 2026	
Aktif	Pasif
<u>DÖNEN VARLIKLAR</u> - Kasadaki para - Bankadaki mevduat - Ticari Mallar - Alacaklar (vade 1 yıla kadar) - Hisse Senetleri (Kısa süreli)	<u>KISA VADELİ YABANCI KAY.</u> - Banka Kredileri - Borç Senetleri - Satıcılara Borçlar - Çıkarılmış Bonolar
<u>DURAN VARLIKLAR</u> - Bina - Taşıt - Makine - Haklar - Arazi ve Arsalar - Alacaklar (Vade 1 yıldan uzun) - Demirbaşlar	<u>UZUN VADELİ YABANCI KAY.</u> - Banka Kredileri - Borç Senetleri - Satıcılara Borçlar - Çıkarılmış Tahvil
	<u>ÖZKAYNAKLAR (ÖZSERMAYE)</u> - Sermaye - Dönem Net Kârı - Kâr Yedekleri
Aktif Toplamı	Pasif Toplamı

LİKİDİTE'YE GÖRE SIRALAMA

VADE VEYA İSTENME DURUMUA GÖRE SIRALAMA

A. 2. Bilançonun Unsurları

1. DÖNEN VARLIKLAR

Bir hesap dönemi içinde yönetimin serbestçe harcayabileceği eldeki nakit, bankadaki mevduat ile 1 yıl veya normal faaliyet dönemi içerisinde paraya çevrilebilecek değerlerin tamamından oluşur.

- Likiditesi en yüksek varlık grubudur.
- Aktif kalemler en likit olan kalemden en az likit olan kaleme doğru sıralanır.
- Ticari varlıklar olarak da bilinir.
- Unsurları birbiri ile ilişkilidir.
- Dönen varlıklar toplamına BRÜT ÇALIŞMA SERMAYESİ veya BRÜT İŞLETME SERMAYESİ de denir.
- Brüt çalışma sermayesi günlük faaliyetlerin sürdürülmesine ve kısa vadeli borçların ödenmesine yarar.

Dönen Varlık Unsurlarına Örnekler

- Kasadaki para
- Bankadaki mevduat
- Ticari Mallar
- Alacaklar (vade 1 yıla kadar)
- Hisse Senetleri (Kısa süreli)

2. DURAN VARLIKLAR

Bir yıldan veya normal faaliyet döneminden daha uzun bir sürede işletme faaliyetlerinde kullanılacak paraya çevrilebilecek veya tüketilebilecek değerlerin tümünü ifade eder.

- Likiditesi dönen varlıklara göre daha düşüktür.
- Sabit varlıklar da denir.
- Kullanım veya yatırım amacıyla edinilirler.
- Analiz açısından uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar (devamlı sermaye) ile finanse edilmesi uygundur.

Duran Varlık Unsurlarına Örnekler

- Bina
- Taşıt
- Haklar
- Arazi ve Arsalar
- Alacaklar (Vade 1 yıldan uzun)

3. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Dönen varlıklardan karşılanmak üzere 1 yıl içinde ödenmesi gereken borçların bütünüdür.

- KVK işletmenin nakit ihtiyacını karşılamak ve stokların kredili olarak elde etmek nedeniyle doğar.
- Ticari kaynak da denir.
- NET İŞLETME SERMAYESİ: Dönen varlıklar – KVK
- NET İŞLETME SERMAYESİ: Devamlı sermaye – Duran varlıklar
- Dönen varlıklar < KVK ise net işletme sermayesi noksanı vardır. İşletme günlük faaliyetleri yürütemediği, KVK ödeyemediği anlaşılır. Duran varlıkların finansmanında KVK kullanmıştır.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Unsurlarına Örnekler

- Banka Kredileri
- Borç Senetleri
- Satıcılara Borçlar
- Çıkarılmış Bonolar

4. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu 3. kişilerden sağlanan ve 1 yıldan uzun süreli olan borçların bütünüdür. Uzun vadeli yabancı kaynaklar duran varlıkların finansmanında kullanılır.

Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Unsurlarına Örnekler

- Banka Kredileri
- Borç Senetleri
- Satıcılara Borçlar
- Çıkarılmış Tahvil

5. ÖZKAYNAKLAR (ÖZSERMAYE)

İşletme sahip veya ortaklarının kuruluşta koydukları ile dönem karı ve oto finansmanından oluşan bütüne denir.

- Yabancı kaynakların garantisidir.
- İşletmeye faiz yükü getirmeyen gruptur.
- Bu grubun oto finansman ağırlıklı olması istenir.
- İşletmeler $KVYK + UVYK < \text{Öz kaynaklar}$ istenir.
- Öz sermaye kar yoluyla dönen varlıkları sürekli beslemelidir.

Özkaynak Unsurlarına Örnekler

- Sermaye
- Dönem Net Kârı
- Kâr Yedekleri

A. 3. Bilanço Eşitlikleri

Bilançonun aktif ve pasif toplamı eşit olduğunda şu formüller olur:

$$\text{AKTİF TOPLAMI} = \text{PASİF TOPLAMI}$$

$$\text{VARLIKLAR} = \text{KAYNAKLAR}$$

$$\text{VARLIKLAR} = \text{YABANCI KAYNAKLAR} + \text{ÖZSERMAYE}$$

$$\text{ÖZSERMAYE} = \text{VARLIKLAR} - \text{BORÇLAR}$$

$$\text{VARLIKLAR} = \text{BORÇLAR} + \text{SERMAYE} + (\text{GELİR-GİDER})$$

$$\text{DÖNEN V.} + \text{DURAN V.} = \text{K.V.Y.K.} + \text{U.V.Y.K.} + \text{ÖZSERMAYE}$$

Yeni kurulan bir işletmede ise ;

$$\text{VARLIKLAR} = \text{*SERMAYE} + \text{BORÇLAR}$$

*Yeni kurulan bir işletmede dönem karı olmadığı için sermaye yalnız başına özkaynakları ifade eder.

Örnek

A işletmenin kuruluş tarihindeki varlık ve kaynakları aşağıdaki gibidir. İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

KASA	10.000	TİCARİ MALLAR	60.000	DEMİRBAŞLAR	100.000
BANKALAR	50.000	BORÇ SENETLERİ (K.V.)	80.000	BİNALAR	200.000
BANKA KREDİLERİ (K.V.)	90.000	ALACAK SENETLERİ (K.V.)	40.000	TAŞITLAR	100.000
ARAZİ VE ARSALAR	10.000	SATICILARA BORÇLAR (K.V.)	80.000	SERMAYE	?

Çözüm

Aktif	A İşletmesi Açılış Bilânçosu	Pasif
DÖNEN VARLIKLAR		KISA VADELİ YABANCI KAY.
KASA 10.000		BANKA KREDİLERİ 90.000
BANKALAR 50.000		BORÇ SNT. 80.000
TİCARİ MALLAR 60.000		SATICILAR 80.000
ALACAK SNT. 40.000		
DURAN VARLIKLAR		UZUN VADELİ YABANCI KAY.
ARSALAR 10.000		
DEMİRBAŞLAR 100.000		
BİNALAR 200.000		ÖZKAYNAKLAR
TAŞITLAR 100.000		SERMAYE ?
Aktif Toplamı 570.000		Pasif Toplamı 570.000

Bilançonun aktif toplamı ile pasif toplamı birbirine eşit olması gerektiğini daha önce belirtmiştik. Yeni kurulan bir işletme daha çalışmaya başlamadığı için özkaynakları içinde kar kalemi bulunmamaktadır ve bilanço eşitliği şöyle ifade edilir.

$$\text{VARLIKLAR} = \text{BORÇLAR} + \text{SERMAYE}$$

$$570.000 = 250.000 + ?$$

$$\text{SERMAYE} = 320.000$$

Örnek

A işletmenin kuruluş tarihindeki varlık ve kaynakları aşağıdaki gibidir. İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

TAŞITLAR	200.000	SATICILARA BORÇLAR	50.000	ÇIKARILMIŞ TAHVİL	100.000
BİRİKMİŞ AMORTİSMAN (50.000)		ALICILARDAN ALACAKLAR	40.000	ÇIKARILMIŞ BONO	100.000
KASA	100.000	ALACAK SENETLERİ (K.V.)	40.000	BANKA KREDİLERİ (K.V.)	100.000
BANKALAR	150.000	BORÇ SENETLERİ (K.V.)	80.000	SERMAYE	?

Çözüm

Aktif		A İşletmesi Açılış Bilançosu		Pasif	
DÖNEN VARLIKLAR				KISA VADELİ YABANCI KAY.	
KASA	100.000			BANKA KREDİLERİ	100.000
BANKALAR	150.000			BORÇ SNT.	80.000
ALICILAR	40.000			SATICILAR	50.000
ALACAK SNT.	40.000			ÇIKARILMIŞ BONO	100.000
DURAN VARLIKLAR				UZUN VADELİ YABANCI KAY.	
TAŞITLAR	200.000			ÇIKARILMIŞ TAH.	100.000
B. AMORTİSMAN (50.000)				ÖZKAYNAKLAR	
				SERMAYE	?
Aktif Toplamı		480.000	Pasif Toplamı		480.000

Bilançonun aktif toplamı ile pasif toplamı birbirine eşit olması gerektiğini daha önce belirtmiştik. Yeni kurulan bir işletme daha çalışmaya başlamadığı için özkaynakları içinde kar kalemi bulunmamaktadır ve bilanço eşitliği şöyle ifade edilir. Bu soruda dikkat edilmesi gereken amortisman diye bir unsurun verilmiş olmasıdır. Amortisman yıpranma demektir. Dolayısıyla varlığın değerini düşürür. Aslen bu konu duran varlıklarda işlenir.

$$\text{VARLIKLAR} = \text{BORÇLAR} + \text{SERMAYE}$$

$$480.000 = 430.000 + ?$$

$$\text{SERMAYE} = 50.000$$

A. 4. Bilanço Yaklaşımında Kar/Zarar Hesaplanması

Bilançoda dönem başından dönemsonuna özkaynaklarda meydana gelen artışa kâr, azalışa ise zarar denir. Ancak özkaynaklardaki artışın ortaklar tarafından değilde firma faaliyetleri tarafından ortaya çıkması istenir. Onun için kâr zarar bulunurken ortaklar tarafından eklenen değerler çıkarılır, ortaklar tarafından çekilen değerler ise yerine geri konur. Bilanço yaklaşımında kâr zarar formülü aşağıdaki gibidir.

- + Dönemsonu Özsermaye
- Dönembaşı Özsermaye
- + İşletmeden Çekilen Değerler
- İşletmeye Eklenen Değerler
- + Kar / - Zarar

Örnek:

100 liralık varlık ve 80 liralık borç ile işe başlayan bir işletme için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- a) Dönem içinde varlıklar 15 lira, borçlar 13 lira azalmışsa yıl sonunda toplam öz sermaye kaç lira olur?
- b) Dönem içinde varlıklar 10 lira artarken borçlar 8 azalmışsa dönemsonunda öz sermaye kaç lira olur?
- c) Öz kaynaklar 11 lira artarken varlıklar 9 lira azalmışsa borçlar kaç lira olur?
- d) Öz kaynaklar aynı kalmış, borçlar 5 lira artmışsa varlıklar ne kadardır?
- e) Öz kaynaklar ve varlıklar aynı miktar artmışsa borçlar ne kadardır?

Çözüm:

$$\text{Dönembaşı Özsermaye} = \text{Varlıklar} - \text{Borçlar}$$

$$20 = 100 - 80$$

	<u>Varlıklar</u>	-	<u>Borçlar</u>	=	<u>Özkaynaklar</u>
a)	(100-15)	-	(80-13)	=	18
b)	(100+10)	-	(80-8)	=	38
c)	(100-9)	-	(60)	=	20+11
d)	105	-	(80+5)	=	20
e)	(100+X)	-	80	=	20+X